

Riksteatret

sesongen 1967/68

Bjørnstjerne Bjørnson

Geografi og kjærlighet

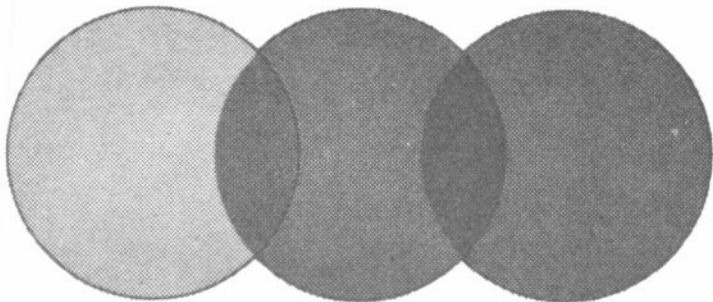

MULTI KONTO

en konto med mange muligheter

Bergens Privatbanks nye kontotype. MULTI-konto er en kombinasjon av sparing og lån. Setter De inn en fast sum hver måned, kan De etter ett år uten videre låne like meget som De har spart. Etter 18 måneders sparing kan De låne et beløp som er halvannen gang så stort, og etter 24 måneder kan De låne det dobbelte. De får lånet uten å stille sikkerhet, og De kan bruke pengene til hva De vil. Sparer De regelmessig og overholder den månedlige tilbakebetaling, er det alt.

Snakk med oss om en MULTI-konto. Det er en kort og rimelig vei til målet.

BERGENS PRIVATBANK

*Bjørnstjerne Bjørnson i 1885,
da han skrev «Geografi og kjærlighet».*

Den ene og de mange Bjørnsoner

Det er mange ord som melder seg, når en skal prøve å si noe om Bjørnson; ett av dem er romslighet. Han hadde så bred en favn, han hadde så stort et hjerte, det var plass til så mye og så mange der, det var plass til et helt folk og mer enn det. Han bar i seg drømmer og lengsler for hele nasjonen, ikke letende og famlende, men som livskraftige spirer, som skjøt opp og satte rot og vokster i hans veldige gjerning. Og kommer noen og sier — og det hender — at «joda, Bjørnson; men han er så gammeldags og foreldet . . .» så får vi huske på at vi lever i ly av det frodige løvverket han spente over landet.

Dessuten, gammeldags og foreldet! En ser ikke annet enn at han leses og elskes og er en av våre store styrkekilder i dag som for en menneskealder og to siden.

Han har sin tidskoloritt, selvfølkelig, og han kan behandle samtidsproblem som er fjerne for oss i dag; men en behøver ikke innskrenke hans «leselige verker» til lyrikken og et par skuespill, for selv i de mest tidsbundne arbeidene hans møter vi noe som slår alle tidsbegrep i stykker: det levende menneske.

Det er halsløs gjerning å ville gi noe bilde av Bjørnson i et par små linjer. Han er jo som et helt åndsliv for seg selv alene. Dikteren, det er bare halve mannen. Han er så uendelig meget mer. Politikeren, agitatorene, folkeopplysningsmannen, teatersjefen, moralisten, fredsforkjemperen . . . hvem kan nevne dem alle? En vender stadig

tilbake til ordet romslighet. Det er ikke mange her i landet det har vært sånn plass i.

Og likevel er det få som har vært en mann, som han. Ikke bare fordi vi kan finne alle de andre igjen i dikteren, men fordi det er samme varme, kampglade, seiersvisse personligheten som går igjen i dem alle.

Enten han sloss for å vekke «selvstendighetens æresfølelse» i vårt folk — vi kunne trenge ham i dag! — eller han rekker sin hånd til de sårede, enten han fnyser av harme over usseldom og feighet, eller han begeistres av en uredd dåd, enten han får vinduene kastet inn og ropes for forræder, eller han hylles av en jublende folkemengde — alltid er det samme mannen.

Og om han i livets løp skiftet standpunkt i flere spørsmål, var det ikke fordi han var en «værhane», men fordi han vant frem til ny erkjennelse og gikk inn for den, fryktløst, med hele sin overbevisnings varme. «Kan jeg hjelpe for at jeg utvikler meg?» som han sa.

Det er ikke noen tilfældighet at han ble Ibsens modell til «folkefienden». Og når Ingolf Rogde, som har spilt doktor Stockmann på Riksteatrets turnéer med det skuespillet, i kveld spiller Tygesen, er det så å si logikk i sammen treffet, for Tygesen har samme modell.

Ellers er det stor nok forskjell på dem. En kunne si det slik, at mens «En folkefiende»

gir et bilde av Bjørnson i kamp, gir «Geografi og kjærlighet» et familieportrett av ham.

Og Bjørnson, den romslige, hadde jo også råd til å le av seg selv.

Har det lykkes oss å bevare og gjengi friskheten, menneskeligheten og humoren i denne lykkelige komedien om mannens arbeid og mannens kjærlighet, slik at folk synes de har både råd og rett til å le, de også, og le fra hjertet, da vil vi føle det som vi med fremførelsen av lystspilldikteren Bjørnson er i samsvar med alle de andre Bjørnsonene i ham.

Ole Grepp.

Ole Grepp har igjen satt «Geografi og kjærlighet» iscene på Riksteatret. Mange oppgaver har han hatt som iscenesetter både hos oss og på andre teatre siden første gang. Ofte hører vi hans myndige røst i Kringkastingen, ofte er han den som gir oss et «Ord for dagen». Sist komedien gikk hos oss, skrev Ole Grepp denne artikkelen i programmet vårt. Vi er blitt enige, han og jeg, i at synet på Bjørnson

er ikke annerledes i dag enn den gang, og at vi trykker den opp igjen slik han skrev den. Vi har bruk for slik romslighet som Bjørnsons i den tid vi lever i — der mennesker og stater så snevert ser bare på seg selv og sitt eget beste. Vi skal huske at vi har hatt en stor mann iblant oss som endatil hadde råd til å le av seg selv. Om noen av dem som styrer verden i dag hadde råd til det samme!

Frits von der Lippe.

Bjørnson om «Geografi og kjærlighet»

«Naar man atter er grepet af den lidenskab at skrive bøker, saa har den det fælles med alle andre lidenskaber, at dertil faar den hele vort væsens billigelse uden gnist af ond samvittighed. — Jeg sitter i en ny bok, næstopt som den gamle skal gaa ud af trykkeriet.» Dette er fra et Bjørnson-brev fra midten av september 1884, og den nye bok var «Geografi og kærlighed».

Skal sånn lidenskab bære frukt, må den ikke bare være sterk, den må også være lang og trofast.

Et par måneder senere

skriver han til sin forlegger:

«Ænnu basker og slaas jeg med det ny stykke. Ænnu har jeg ikke konstruksjonen, som jeg vil ha den, skønt jeg har skrevet mange partier, som i hvært fald blir staaende i det hovedsagelige. Jeg vilde ønske, jeg havde noget glædeligere at mælde dig; men jeg har ikke.»

Det skulle gå nesten enda et år før Bjørnson la den — foreløpig — siste hånd på verket. Den 21. oktober 1885 ble «Geografi og kærlighed» første gang spilt på Christiania Theater.

Men stoffet hadde ligget og gjæret i ham i flere år uten å finne form.

Ennå mens han i 1893 sitter midt i *Over Ævne I*, skriver han til Georg Brandes:

«Ovenpaa det længes jeg svært til min skilsmisse-historie, hvor mannen slæper med nedtraadte tøfler afsted over alle hensyn; men er et aldeles fortræffeligt menneske. Og *hun* er, hvis det gaar som jeg nu tænker, min stoute väninne Drude Janson, som, Gud skal vite

det! aldrig har tænkt paa at skille sig. Hvad er vi poeter for svin, som saaledes flytter vore bedste venner ut i slibrige forhold skønt de gaar i værdens sikreste. Det kommer deraf, at jeg bestandig sa Drude: 'ak Drude! Jeg har levet i dødelig frygt for at en spansk skipper skulde komme og ta dig! — Nu begynner jeg at tro; han kan ikke.'»

Det var et alvorlig emne Bjørnson, familiens vokter og sedelighetens forsvarer, ville behandle. Så alvorlig at han en tid så stykket for seg som ledd i den rad oppgjørsdramaer han nå hadde begynt på. Han skriver til Jonas Lie høsten 1883:

«Jeg fortsætter *ikke* med skilsmisse-saken. Men naar jeg engang tar den, blir ogsaa det under fælles-titelen 'over ævne'. Næmlig et ægteskab, som gaar istykker paa de overdrevne forestillinger om 'kærlighed', hele slægten indpodes. — Jeg kommer sandsynligvis til at først opta et annet

selvforsprængningsæmne først.»

Han ville «vise værden, at der er et liv til, i alle henseender værdt at leve, et *arbejds-liv*, og at et kærligheds-liv, naar det byr sig op mod det, maa være sterkere æn sterkt, større æn stort; — at det just er her der i det uænnelige tages fejl; man lar forbigaaende omstændigheder, æller for *smaa* savn, æller for stømmingsaktige følelser afgøre; mens arbejds-livet er fattigt paa ydre overtalelses-midler; men rikt i indre værd, straalende i sine oppgaver, uforgjænelig i udvikling af alle kræfter!» Og i et brev til Brandes på denne tiden vil han fastholde «at der er

Forts. s. 16

Å nei hva det var for solskinnsvær!

Blar en i norsk teaterhistorie fra åttiårene og fremover, støter en ustanselig på «Geografi og kjærlighet». Urpremieren var på Christiania Theater i 1886 med Bjørn Bjørnson som professor Tygesen. Fra Nationaltheatret åpnet i 1899 har det stått på repertoaret der i 15 sesonger, senest ifjor med Per Aabel som Tygesen. Andre faste teatre har spilt det gang på gang. Lenge før Riksteatrets turnéer, allerede i 1901, året før Harald Otto overtok Centralteatret, reiste han med sitt eget teaterselskap. Turnéen spilte bl. a. «Geografi og kjærlighet» med Hauk Aabel som Tygesen.

I 1929 var Bjørn Bjørnson på en jubileumsturné som også gikk til Danmark og Sverige og som endte med en festforestilling for ham på Nationaltheatret. Da var han 70 år. Det lå altså 43 år mellom den gangen og første gang han spilte Tygesen. Da var han bare 25 år gammel. Siden har Nationaltheatret også hatt «Geografi og kjærlighet» på turné med August Oddvar som Tygesen.

Her må vi stoppe et øyeblikk ved lille b.b. som noen kalte ham, den eiebeste av sønnene til den store B.B. som andre kalte ham.

Det lå vel litt spitt eller spott i ordene. Det var naturligvis ikke lett å være sønn til den store dikteren, den folkekjæreste vi har hatt i dette landet. Selvstendig ville b.b. være. 21 år gammel reiste han ut og debuterte like etter i det lille tyske fyrstedømmet Sachsen-Meiningen, hvor hertug Georg II skapte et teater som det sto ry av

over hele verden. Meiningerne spilte ikke bare hjemme, men nådde i årene 1874—90 å spille 2591 forestillinger i 63 byer rundt i Europa. Meiningerne var nyskapende, hertugen satte instruktøren i høysetet. Han satt ikke alltid der på alle teatre i den tiden.

Bjørn Bjørnson var med både i Meiningen og på turné. Han kom hjem og ble fra første dag et stormvær i norsk teater og i alle sine mange dager siden. Den unge mannen ble bærende instruktør og skuespiller ved Christiania Theater, han var ilden og gløden blant gode menn i skiftende komitéer som arbeidet for at det huset som skulle avløse det gamle på Bankplassen skulle få en sentral beliggenhet. Da man så, forøvrig mot et mere praktisk forslag fra b.b., samlet seg om å be om tomten der Nationaltheatret nå ligger, kom FAR til hjelp.

Brevet fra Bjørnstjerne er verdt å sitere: «Det ærede universitetskollegium nærer betænkeligheter ved å lægge theatret mellom kongeborgen, universitet og stortingsbygningen — med disse danner theatret ingen «passende forening». Forsåvidt hermed menes institutionerne som husene tjener, tør vi gøre opmærksom paa, at theatret skjærper sansen for den fri forskning og retfærdighet, som hine institutioner skal fræmme, og reverser den humbug som kan samle sig i dem.»

Dermed ligger Nationaltheatret der det ligger, og inn i teatret toget i 1899 Bjørn Bjørnson som dets første sjef. Å nei, hva det ble for en solskinnstid!

Siste gang Bjørn sto frem på sin egen scene var den dagen Nationalteatret feiret sitt 40 års-jubileum, 1. september 1939. Den annen verdenskrig brøt ut den dagen. Og så skulle vi på festforestilling. Vi gikk hjemme og kledte oss i galla mens radioen knitret av telegrammer som fylte oss med angst.

Vi kom i teatret.

Teppet gikk opp for en tom scene, bare ett eneste å se, det største norske flagget noe menneske har sett. Og den lille 81 år gamle hvithårede b.b. sto der, foran flagget, i sitt eget hus, og ga sin fars sang til oss alle — Ja, vi elsker dette landet.

Uforglemmelig var det. Styrkende. Gripende. Noe å bære med seg i årene som kom.

Men tilbake til Tygesen. Tilbake til «Geografi og kjærlighet». Bjørn Bjørnson forteller selv i den fortryllende boken sin «Det gamle teater»: En vakker dag. «Å nei, hva det var for et solskinnsvær» — falt «Geografi og kjærlighet» ned fra det høye til oss.

Som «Danebrog» til de kjempende krigsmenn. Da de sloss for sitt liv. En norsk komedie fylt til randen og vel så det med et norsk lynne de ikke var vant til i Norge.»

På grunn av arbeidsforholdene og det fåtallige personalet gjaldt det ofte livet å få forestillingene ferdigprøvd til rett tid. Det ble bare to ukers prøvetid på «Geografi og kjærlighet», forteller

Bjørnson, og selv satte han iscene og spilte Tygesen. Så rent for ung til rollen, syntes han selv. Men det gikk godt, rent storartet gikk det, med den unge mannen. Om stykket var det litt delte meninger. Morgenen etter premièren sa en venn av Bjørnson til ham:

«Jeg syntes det var henrivende å få lov til å fryde seg av en pegasus som galopperte rett inn i den store gleden. For slappe tøyler. Den tok alle hinder. Pinedød for en far du har, gutt. Men du må bare ikke tro at alle føler som jeg. Å nei. Mangen stor småbymann tør ikke helt gi sitt offisielle humør til slikt. Det er ikke riktig fint. Du får nok erfare det.»

«Det fikk jeg,» skriver Bjørnson og fortsetter:

«En alvorsmann som ellers interesserte seg for teatret sa til meg:

«Deres far har større og viktigere oppgaver enn å skrive et lystspillstykke. Det mener mange.» Jeg ble sint. «Vås,» sa jeg. «En *dikt*ers glede, vakker og sterk, er det vidunderlig og sunt å oppleve.

Den tyske forfatter Grabbe betegnet et sprudlende overgivent stykke på teaterplakaten som: «Moro, satire og dypere betydning.» Den undertittel kunne «Geografi og kjærlighet» også ha hatt.»

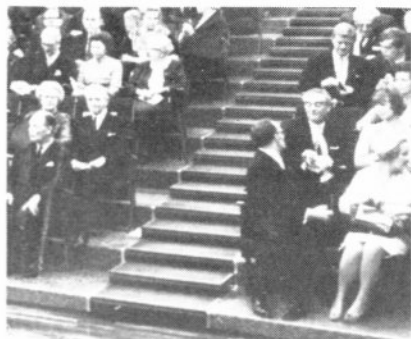
Slik rydder man gulvet for 634 stoler og amfi på 16 minutter

Tønsbergs nye kombinerte teater-, konsert-, bankett- og utstillingssal i «Hotel Klubben» savner side-stykke i Norge. På 16 minutter gjøres den 450 m² salen om fra utstillingshall med flatt gulv til den idéelle teatersal for Riksteatret, med fast monterte sitteplasser i amfi. På like kort tid ryddes den til festsal. Ett menneske klarer jobben ved å trykke på en knapp.

En sal med store anvendelses- og inntektsmuligheter, og det beste er

at arkitektene Helge B. Thams og Arne Bjonness, Oslo, opplyser at en lignende løsning med flyttbart amfi kan gjøres relativt rimelig. Kanskje vårt publikum rundt om i landet en gang i fremtiden slipper å sitte på flatt gulv når det er teateraften...

Riksteatrets egen teatersal i Njårdhallen, Oslo, har en mer primitiv løsning med oppbygd amfi. Vår sal er adskillig billigere, men den ryddes riktignok manuelt.

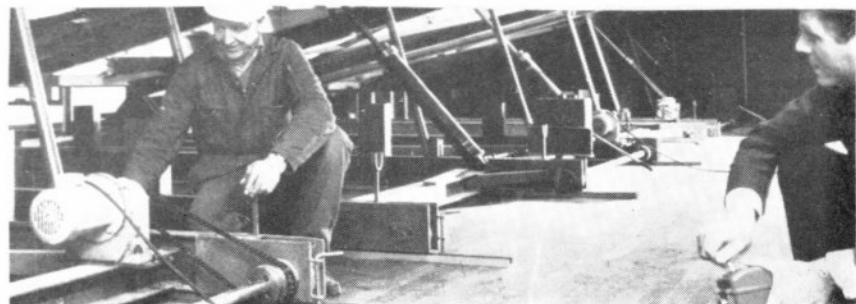

Øverst et glimt fra salen med flyttbart amfi. Fra bakerste benk ser publikum like bra som fra første.

Etter forestillingen:

De fastmonterte benkeradene senkes hydraulisk, en motor fjerner det hele på skinner inn i veggene, til slutt fjernes skinnene.

(Foto: Sverre A. Børrezen.)

Bjørnstjerne Bjørnson: Geografi og kjærlighet

Komedie i 3 akter

Instruksjon: Ole Grepp

Dekorasjon: Per Fjeld

Kostymer: Ragnhild Engebret

Personene: Professor Tygesen Ingolf Rogde
Karen, hans kone Anne Mari Dale
Helga, deres datter Brita Rogde
Malla Rambæk Helga Backe
Ane, Tygesens pike Helga Holdhus
Professor Turman Erling Lindahl
Birgit Rømer Gerd Jørgensen
Henning, maler Jens Bolling

---

*Handlingen foregår i
professor Tygesens dagligstue.*

Pause etter 1. akt.

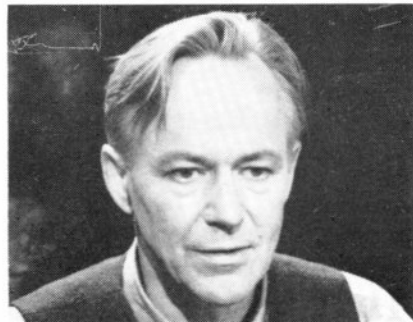
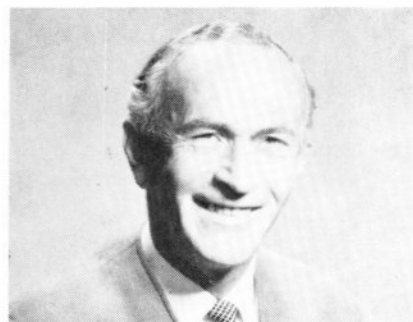
Teknisk leder: Jan Johansen

Turnéleder: Erling Lindahl

---

*Ingolf Rogde - Anne Mari Dahle -
Brita Rogde - Helga Backe -
Helga Holdhus - Erling Lindahl -
Gerd Jørgensen - Jens Bolling.*

Tredjeakten

«Geografi og kærlighed» er egentlig for rikholdig til å være scene-stykke. Bjørnson slapp så meget menneskestoff ut i komedien at det faktisk ikke fikk plass i den.

Derfor fikk han aldri til tredjeakten så han ble fornøyd. To utgaver skrev han av den.

I den første, den av 1885, er Karen hovedperson og hovedtyngden lagt på det forhold mellom henne og Henning, som er på nippet til å ødelegge den Tygesenske familie for godt. Her var Bjørnson moralisten, som ville at «baade fru Rømer skulle skremmes og fru Tygesen straffes; den første hadde vært for letsindig og den anden hadde sejlet lenger æn hun hadde lyst til (fantasien!)».

Men akten ble for tung og alvorlig oppå de to foregående, og fremfor alt: Tygesen manglet; han kom bare så vidt til syne i slutten av akten. Og selv om det var en imponerende tilsynekomst — han kommer kjørende inn gjennom gangen i «Hesteskøen» «i en stor vogn med to hester for» — kunne den ikke riktig mildne savnet av ham gjennom hele akten.

Men i slutten av november 1892 skriver Bjørnson i et brev: «Vil du vite hvordan jeg har det, kjære, søte Karoline? Jeg har funnet det.

som mangler i min tredje akt af «geografi og kærlighed», og jeg gaar her og skoggerler. Jeg morer mig hele formiddagen og ofte om natten med.» Det ble da til annen utgave av tredjeakten, den som spilles i kveld.

Heller ikke den var dikteren tilfreds med da det kom til stykket.

Hadde han i førsteutgaven latt Tygesen falle, så var det her Karen som ble satt utenfor. Det var ikke lett for en dramatiker som har skilt sine hovedpersoner og sendt dem hver sin vei, å skulle følge dem begge på én scene.

Det gikk ikke. Og det plaget Bjørnson; han omgikk til sin dødsdag med planer om å ta for seg denne akten enda en gang og skrive den på nytt. Det ble aldri av.

Men komedien har gjennom årene bevist sin livskraft tross denne ufullkommenhet. Og til tross for at det alltid vil være delte meninger om hvilken tredjeakt som bør spilles.

Selvbekjennelse — til ettertanke for ligesindede

Teatersjefer bør ikke utstille seg selv. Bildet av dem burde være bannlyst fra programmene. Hva angår det for eksempel publikum hvordan Riksteatrets sjef ser ut? Men skuespillere er til for å beskues. Derfor skal man ha bilder av dem med seg hjem etter en forestilling. Derfor privatbilder eller rollebilder i programmet. For en gangs skyld må jeg imidlertid bryte mine prinsipper og skrive noe i dette programmet om meg selv. Det er en selvbekjennelse som knytter seg til denne komedien, til Tygesen, som av tante Malla kalles tyrann, som er så besatt av sitt arbeid at alt annet og alle andre må vike for geografien.

Noen vil kalle ham fagidiot. Jeg har hørt ordet om meg selv også, av folk som vil meg vel og ikke mener det fullt så hardt som det lyder. Fagidiot — la oss heller snakke om arbeidsmani. Om meg er dette såpass fastslått at mine venner stort sett har holdt opp med å be meg i selskap. De har opplevd for ofte at jeg sier nei, jeg skal på prøve, jeg må holde meg ved skrivebordet, jeg skal løs på bunken av skuespill og fagtidsskrifter. Og jeg holder jo på med geografi jeg også, både reiseruter og nye teaterlokaler. Dertil budsjett og kalkyler og bønnskrifter til regjering og storting og fylker og kommuner.

Det begynte så pent og så smått, forholdsvis da. Det foregikk på kontoret. Etterhvert ble det til at en liten dokumentmappe måtte med hjem, siden en større. På bord og hyller i arbeids-

værelset fyller saker og manuskripter, som må leses om en skal finne et repertoar, så mye opp at en dag måtte spisebordet nede i stuen bli arbeidsbord. Omtrent samtidig kom det et telefonapparat til i huset, på nattbordet, om en turnéleder skulle ha bruk for en rådslagning utpå natten.

Like før turnéen med «Geografi og kjærlighet» skulle ut på sin første runde i høst satt jeg og skrev noe til dette programmet ved bordet ute på verandaen. Plutselig var B. B. refsende over meg, så jeg reiste meg og sa: — Bevare meg vel, nå har jeg tatt havestuen også!

Slik holder Bjørnson speilet like opp under nesa på oss og tvinger oss til å se oss selv for engangs skyld. Det beundringsverdige er at han gjør det i et selvportrett, glad utleverer sine egne brøst til latteren.

Men han vil jo ikke bare dette. Han har også opprøret med kvinnenes opprør, gryet for deres frigjøring, deres kamp for eget liv og for barnas. Ibsens Dukkehjem kom i 1879, «Geografi og kjærlighet» noen år etter.

Nora i Dukkehjemmet går sin vei. Ingen vet hvorhen. Ingen vet om hun kommer tilbake. Karen i «Geografi og kjærlighet» går også, vekket til opprør av Birgit Rømer, fremsynt og klok dame. Karen kommer tilbake, ikke knekket, men seirende.

Etter disse to fulgte andre kvinner opp. De har fått stemmerett, unntagen hos klokkekamerne i Sveits, hvor klokka tydeligvis går etter høyvekta på Moss. Mange har eget yrke. De går sin vei til det,

Sammen med andre

Unge mennesker har en sterk trang i seg til å prøve sine krefter, kjenne hvor langt stemmen bærer og kroppen holder. Gjennom sinnet strømmer tusen idéer og tanker. Det kan være spennende å følge dem for å se hva de fører til. Uten at det alltid sies søker unge sammen som tenker og opplever tingene på samme måten. Det er fint å gjøre det man har lyst til, særlig når andre har lyst til det også. Samværet inspirerer, det beriker ens egne opplevelser.

Men, det er etter hvert så meget de unge skal lære. De skal jo bli såkalte samfunnsborgere. Og da må det leses, oppfattes, forstås, tilegnes, fordøyes og pugges i stigende tempo. Det kan skape tilløp til åndenød: Å gjøre det man kanskje egentlig vil og har lyst til blir nærmest umulig.

Kunsten er et pustehull i samfunnet. Der kan fantasien og følelsen av frihet få boltre seg, der kan unge mennesker få lov til å bygge på egne idéer og tanker. *Teatrets kunst* har sitt særpreg i at den skapes i direkte og levende kontakt med publikum, og at den skapes av en gruppe. Ikke minst i dagens moderne teater er ordet gruppe-teater blitt et aktuelt begrep som tydelig viser at det nettopp er dette, å gjøre tingene i fellesskap, som inspirerer til innsats og gode resultater.

Teaterskolen gir utdanning til unge mennesker med aktiv innsatsvilje og tillit til egne krefter og muligheter. Føler du trang til utfoldelse som kan peke i retning av teatrets kunst, så ta kontakt med Skolen.

Talent er viktig, men ikke alle vet selv i hvilken retning det bærer. Teatret trenger stadig nye og unge krefter. Unge mennesker som har trang til å gi og skape noe, sammen med andre.

Hilsen

Gerhard Knoop.

*STATENS TEATERSKOLE
Sørkedalsveien 106,
Oslo 3.*

Forts. fra s. 11

enten mannen vil eller ikke. De sitter i dommerseter og tingstoler og på statsrådstaburetter.

De står på prekestol.

Men ennå står nok kampen om hvor meget mannen med arbeidsmanien, fagidioten, eller hva vi nå skal kalle ham, skal få dominere.

Vi som har en rem av huden — la oss vokte oss! La familien få beholde havestuen. Og la oss møte den der rundt andre temaer enn geografien, faget.

Med dette være en selvbekjennelse avsluttet. Med dette være sagt at folk kan gjerne for meg kalle «Geografi og kjærlighet» for en komedie, bare til ren underholdning. Noen har endatil kalt stykket for farse.

Jeg for min del synes det er et nokså alvorlig stykke. Dikteren slår kloen i oss og ryster oss litt, alt mens vi ryster av latter.

Over oss selv?

Ja!

Frits von der Lippe.

Øverst fra v.:

Ingolf Rønde, Felles Teater

De kan se teater man

Se alltid etter i avisene der De befinner Dem. Plutselig treffer De på Riksteatret, og de faste teatrene har mange muligheter. Repertoaret fra nyttår og fremover:

Riksteatret

Først nevner vi tre forestillinger, så store suksesser i høst at de fortsetter.

Bjørnstjerne Bjørnson: «Geografi og kjærlighet», Garson Kanin: «Født igår» og Thorbjørn Egners nyeste: «Musikantene kommer til byen».

Nye forestillinger: Aleksei Arbuzov: «Venner og elskere»,

Kent Andersson: «Flåten».

Samarbeidsturnéer: Vilhelm Moberg: «Änkemann Jarl» fra Riksteatern/Svenska Teatern.

Marguerite Duras: «Hele dager i trærne» fra Nationaltheatret.

Harold Pinter: «Fødselsdags-selskapet» fra Det Norske Teatret. Elisabeth Reiss' «Gjøgler i ord og toner».

Nordiske skoleprogrammer: Tore Lindwall fra Sverige,

Asta Esper Andersen fra Danmark. Norske: Jens Bolling, Noralv Teigen og Ruth Reese.

Før eldre: Gerd Jørgensen og Jens Bolling.

De faste teatrene

OSLO

Nationaltheatret

Hovedscenen:

Friedrich Schiller: «Morderne». Henrik Ibsen: «Fruen fra havet». Muriel Spark: «Filosofi og forviklinger». Nikolai Gogol: «Revisoren». Peter Nichols: «Joe Egg».

Amfiscenen:

Marguerite Duras: «Hele dager i trærne». Werner Aspenstrøm: «Stjerner». Samuel Beckett: «Deilige dager». Anders Bye: «Freden, friheten — kjærligheten og alle sammen».

Det Norske Teatret

Henrik Ibsen: «Vildanden». Harnick/Bock: «Spelemann på taket». Harold Pinter: «Fødselsdags-selskapet». Peter Nissen: «Kongsdøtrene i berget det blå».

ge steder i landet idag

Bikuben, ABC-teatret:

BERGEN

Georg Johannessen:

Den Nationale Scene

«Kassandra».

Gunnar Bull Gundersen:

Hovedscenen:

«De fem».

Brev frå dødsdømte fangar:

Stein/Bock:

«Siste brevet».

«Spillemann på taket».

Anton Tsjekov:

«Kirsebærhagen».

Ludvig Holberg:

«Barselstuen».

Thorbjørn Egner: «Dyrene i

Hakkebakkeskogen».

Oslo Nye Teater

Barrilet/Grédy:

«Kaktusblomsten».

Peter Shaffer:

«Komedie i mørke». Dario Fo:

«Erkeengler jukser ikke».

«En glad gutt», dramatisert

av Mentz Schulerud.

«Gulliver i dukkeland»

(dukketeater).

«U-Pop -68».

Lille scene:

Peter Nichols: «Joe Egg»

TRONDHEIM

Trøndelag Teater

Den Norske Opera

Opera: «Elskovsdrikken» (på

turné), «Tosca», «Boris

Godunov», «Cosi Fan Tutte»,

«Cavalleria Rusticana».

Ballett: «Symfoni i C»,

«Månerenen», «Mennesker

i mørke» «Raymonda», «Sylfi-

dene», «Apollon Musagete»,

«Napoli», «Ritual», «Bachianas

Brasileiras», «Giselle», «Svane-

sjoen», «Jeppe»,

(Festspillene i Bergen).

Sandro Key-Åberg:

«Quinder! Kvinder! Kvinner!».

J. M. Synge:

«Helten på den grønne øya».

Shakespeare: «Romeo og Julie»

STAVANGER

Rogaland Teater

Shakespeare: «Macheth».

Barbra Ring: «Kongens hjerte».

Sandro Key-Åberg:

«Quinder! Kvinder! Kvinner!».

Forts. fra s. 4

noget som er høyere æn et kjærligheds-liv, og det er et arbeids-liv. Jeg har en hel mening med dette. Jeg fullgør for andre min egen utvikling. Og den er ikke den fra sanselighet til ikke-sanselighet: ti jeg er fræmdeles en fullblods sanselig natur, men som sætter vilje paa, naar det, som optar mit sind ikke er nok. Den etiske dressur er et forsømt element i vor ny litteratur.»

Men etter hvert som stykkets mennesker tok til å leve i Bjørnsons fantasi, ble det mindre bevendt med «den etiske dressur». De ville slett ikke føye seg etter dikterens plan med dem, disse selvrådige personer. De fant seg ikke i den ensidige lovprising av arbeidslivet; geografi uten kjærlighet ble til «geografi og kjærlighet». Det skyldes ikke minst Bjørnsons befriende evne til å se seg selv. «Kære, gode væn, jeg visste ikke, at det var saa meget af Tygesen i mig selv.

Men det staar ikke til at nægte, at naar her er stælt over hele etagen, og jeg er plent alene og alle dører aapne og jeg i godt arbeid, — jamæn er det moro!» — skriver han i 1892 fra Aulestad til sin fraværende Karoline. Han hadde tatt stykket frem igjen for å omarbeide slutten. Og noen år senere gir han denne opplysning til sin biograf Collin: «'Geografi og kærlighed' i Paris av egen barm og egen harm, og figuren blannet op af Jonas og mig, men mest mig, hvad udtryk angaar, og mest ham, hvad hjælpeløshed angaar. Jonas har ikke mot.»

Det var Jonas Lie, det! Tygesen har altså godt og stort å slekte på. Men en behøver ikke «skrive bøker» for å ha en rem av samme hud. Det er nok en av grunnene til at denne frodige familiekomedie hilses med gjen-synsglede av stadig nye generasjoner.

O. G.

Riksteatrets styre:

Teatersjef Hans Heiberg, formann.
Forfatterinnen Halldis Moren Vesaas.
Nestformann, lærer Margit Tøsdal.
Stortingsrepresentant Per Magnus Karstensen. Stortingsrepresentant Einar Hovdhaugen.

Varamenn: Universitetsstipendiat Tertit Aasland. Fru Eli Oftedal.
Skuespiller Gunnar Orlam.
Fru Ragnhild Aasberg.

Administrasjon:

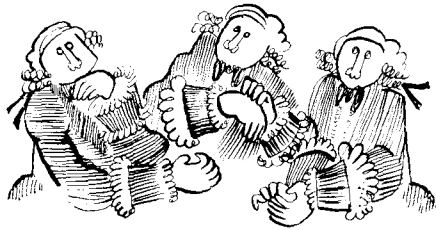
Teatersjef: Frits von der Lippe.
Økonomisjef: Thomas Weibell.
Organisasjonssjef: Rolf Falkenberg Smith.
Skolesekretær: Tor Skule.
Pressesekretær: Eli Vercoe.
Kostymesjef: Ragnhild Engebret.
Verksmester: Ole Westby.

Foto: Sturlason.

Omslag: Odd Hvistendahl.

Trykk: Enersens Trykkeri, Oslo.

Ny programredaksjon 1968:
Eli Vercoe.

„Af alle Stiftelser udi et Land, kunne ingen
imagineres af større Nytte, end et Collegium
af skønsomme Mænd, hvis Forretning skulde
være at examinere unge Menneskers Capacitet,
og ettersee, hvorudi deres Styrke bestaaer, og
til hvilke Studia, Embeder og Forretninger de
have mest naturlig Beqvemhed”

Ludvig Holberg

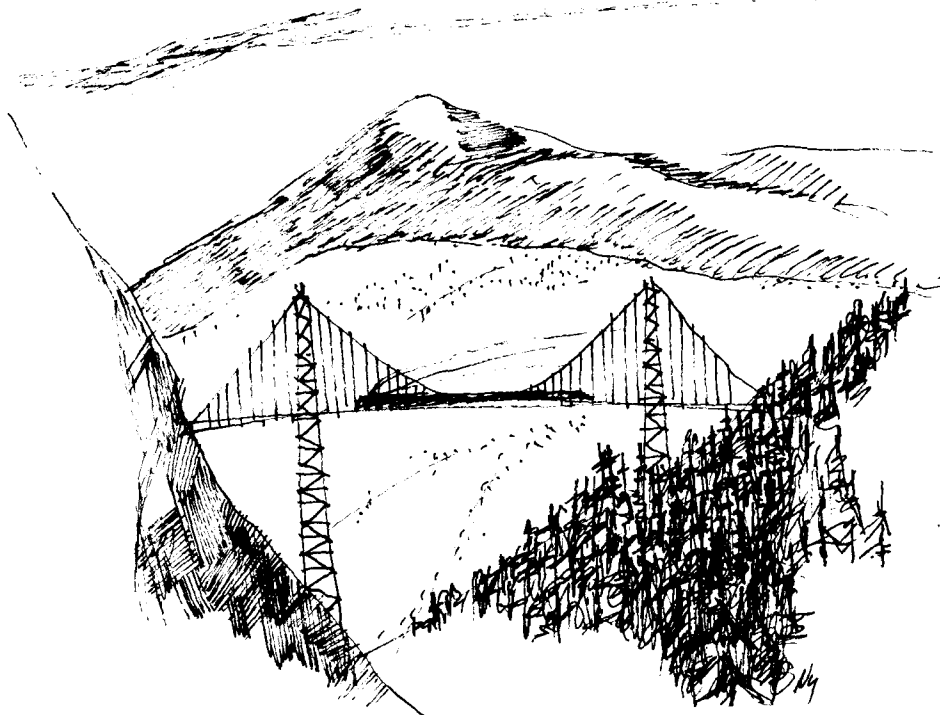
I DAG har vi et godt utbygget yrkesretteleingsapparat som arbejder både i skolen og i Arbeidsformidlingen.

Våre yrkesretteleiere og arbeidspsykologer gir råd og veiledning om valg av yrke, utdanning m. m. til såvel ungdom som voksne og også til foreldre.

Yrkesretteleiere og arbeidspsykologer treffes ved henvendelse til nærmeste arbeidskontor.

**Arbeids
formidlingen**

JERNBANELAND

Det står en snøvit bue
etsteds i skogens arne
og venter med sin høye port
på hjulets kalde klang.

En ensom bro er bygget der,
en tanke spent på hvit granitt
som bærer deg i luftens blå
trygt i sitt store fang.

Et håndtrykk mellom bredder grå
er knyttet heft og varig her.
Et lite vers av stål og sten
i veiens store sang.

Utdrag av Rolf Jacobsens dikt «Jernbaneland».

Diktet er en syntese av hele jernbanens vesen. Det er uten sammenligning det mest monumentale jernbanedikt i norsk litteratur. (Einar Østvedt i «De Norske Jernbaners Historie», 1954).